מנורת המאור — הלכות אונן

הלכות אונן

מיום שמתו מוטל לפניו, ואפי' אינו מוטל לפניו ומחוייב עליו לקוברו, אלא שהוא אחד משבעה קרובים שחייב להתאבל עליהן, הוא אונן עד שיקבר את המת, ואחר קבורה נקרא אבל. אוכל בבית אחר ואין אוכל בבית שהמת בו. אין לו בית אחר, אוכל בבית חברו. אין בית לחבירו, עושה מחיצה ואוכל. אין לו דבר לעשות מחיצה, מחזיר פניו ואוכל, ואינו מיסב ואוכל. ואינו מברך ברכת המוציא ולא ברכת המזון, ואפי' אוכל עם אחרים, לא יענה אחריהם אמן. ואין מברכין עליו ואין מזמנין עליו. ופטור מכל מצות האמורות בתורה, ואפי' שאינו צריך להתעסק בצרכי המת, אלא שאחרים מתעסקין בו. ואינו רשאי להחמיר ולברך ולא לענות אמן אחר המברכין.

ואסור לאכול בשר ולשתות יין עד שיקבור את המת, אבל בשבת מותר. וחייב בכל מצות האמורות בתורה ואסור בתשמיש המטה. אין קוברין את המת ביום טוב ראשון, אלא על ידי עממין. והואיל וצריך האבל להמציא לו תכריכין וצרכי הקבורה, הרי הוא חשוב כמוטל לפניו, וחלה עליו דין אבלות, ואסור לאכול בשר ולשתות יין, ופטור מכל מצות, וכ"ש ביום טוב שני, שיכול הוא לקוברו בעצמו. וקוברין את המת ביום טוב שני על ידי ישראל, וחופרין לו את הקבר, ועושין לו ארון, ותופרין לו תכריכין, ועושין לו כל צרכיו. ובענין מת בלבד אין הפרש בין יום טוב שני של ראש השנה לשאר יום טוב שני של שאר המועדים.

העם העוסקין בהספד, כל זמן שהמת מוטל לפניהם, נשמטין אחד אחד וקורין את שמע. אין המת מוטל לפניהם, הן יושבין וקורין והאונן יושב ודומם. הן עומדין ומתפללין, ומצדיק עליו את הדין ואומר, יהי רצון מלפניך, ה' אלהי ואלהי אבותי, שתגדור פרצותינו ופרצות עמך ישראל ברחמים. ודוקא העם הבא לשמוע ההספד, אבל החזנין המספידין פטורין מקרית שמע ומן התפלה ביום הראשון, ומשם ואילך אף החזנין חייבין. אין אומרים בפני המת אלא דברים של מת, כגון צרכי קבורתו והספד וכיוצא בזה, ושאר דברים אסור, בין בדברי בין תורה בדברי עלמא. ודוקא תוך ארבע, אבל חוץ לארבע אמות מותר.

הרוגי בית דין, אין מתעסקין עמהם לכל דבר, וקרוביהן באין ושואלין לשלום בית דין ובשלום העדים, ואומרין להם, אין בלבבינו עליכם כלום, שדין אמת דנתם. ואין מתאבלין עליהם כלום, אבל אוננין, ואין מברכין עליהם. והאונן אסור בדברים שהאבל אסור לעשותן, ויש עליו חומרא יתירא, שאין אוכל בשר ולא שותה יין, ולא מניח תפילין, ולא יושב אלא על גבי קרקע, שנא' (שמואל ב יג, לא) ויקם המלך ויקרע את בגדיו וישב ארצה. אבל לא אסרו לו נעילת הסנדל ולא חייבו אותו בעטיפת הראש, מפני שהוא טרוד בעסקי המת. המשמר את המת, אפי' שאינו מתו,

פטור מקרית שמע ומן התפלה ומן התפלין ומכל מצות האמורות בתורה. היו שנים משמרים, זה משמר וזה קורא.

מי שנהרג בדרך או מי ששטפו נהר, אין על הקרובים לא דין אנינות ולא דין אבילות. בד"א, אם לא נמצאת נבלתו בדרך שהרגו אותו או שנטרף, או אם לא הוציאו אותו מן הנהר. אבל אם נמצא בדרך, או אם הוציאוהו מן הנהר, חל על הקרובים דין אנינות ודין אבילות.